

Nationaal verkeerskundecongres 2017

Discussiepaper: **Walkonomics: de baten van investeren in lopen**

Martijn Lelieveld
(*Decisio*)

Annemieke Molster
(*Molster Stedenbouw*)

Emile Oostenbrink
(*CROW*)

Samenvatting

Investeren in een voetgangersvriendelijke omgeving blijkt baten op te leveren op het gebied van bereikbaarheid, gezondheid en zorg, lokale economie en toerisme, leefbaarheid en ruimtebeslag. De behoefte om te investeren in lopen neemt toe bij gemeenten en daarmee ook de behoefte aan het concreet maken van de baten en de kosten van die investeringen. Echter: de kennis die nodig is om gemeenten daarbij te kunnen helpen is nog onvoldoende beschikbaar. Daarom willen Decisio, Molster Stedenbouw en CROW tijdens het NVC het gesprek aangaan met de aanwezigen over de vraag “Aan welk inzicht hebben gemeenten behoefte als het gaat om de baten van investeringen in lopen?”

Trefwoorden

Voetgangers, baten, MKBA, walkonomics

ORGANISATIE 2017

Probleemstelling

Dat investeren in een voetgangersvriendelijke omgeving baten oplevert is vrij onomstreden. Denk aan vermindering van CO₂-uitstoot en congestie, verbetering van het winkel- en woonklimaat, meer zelfredzaamheid van ouderen en gezondheidswinst. Ook kunnen betere voetgangersvoorzieningen volgens buitenlands onderzoek leiden tot een waardestijging van vastgoed. Consumenten komen vooral te voet (meer dan winkeliers denken) en zij waarderen een prettig voetgangersklimaat. Niet gek dus dat winkels in straten die autoluw worden gemaakt, vaak profiteren van een flinke omzetsijging. En omdat lopen bijdraagt aan zowel de fysieke als geestelijke gezondheid betekent investeren in een goed loopklimaat lagere zorgkosten.

Nu de roep om goede omstandigheden voor lopen toeneemt hebben gemeenten ook meer behoefte aan het concreet maken van die veronderstelde baten en om de kosten en baten tegenover elkaar te kunnen afzetten. Echter: de kennis die nodig is om gemeenten daarbij te kunnen helpen is nog onvoldoende beschikbaar. Nederlands onderzoek is maar beperkt uitgevoerd en buitenlandse onderzoeken zijn maar beperkt te vertalen naar de Nederlandse situatie.

Om die reden zijn Decisio, Molster Stedenbouw en CROW een traject opgestart onder de werktitel 'walkonomics'. Doel is (met name) gemeenten beter inzicht te bieden in de effecten van voetgangersmaatregelen en ze te helpen bij het maken van beter onderbouwde keuzes ten aanzien van investeringen in de verbetering van de positie van voetgangers. Diverse gemeenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan kennis over het inzichtelijk maken van de kosten en baten van investeren in lopen. Een eerste stap is het beter in kaart brengen van die kennisbehoefte en welke kennis beschikbaar is om deze behoeften te vervullen.

Doel van de sessie

Centrale vraag voor de discussiesessie is: "Aan welke inzichten hebben gemeenten behoefte als het gaat om de baten van investeringen in lopen?".

Tijdens de sessie op het NVC zal met de aanwezigen gediscussieerd worden over de volgende vragen:

1. Wat is de precieze behoefte aan kennis: wilt u een overzicht van alle baten of slechts van een aantal? En in het tweede geval: welke zijn dan het meest relevant?
2. Welke diepgang moet die kennis hebben? Heeft u bijvoorbeeld voldoende aan goed (door onderzoek onderbouwde) argumenten, wilt u vooral goede voorbeelden, of wilt u kengetallen om bijvoorbeeld een MKBA te kunnen uitvoeren?
3. Decisio, Molster Stedenbouw en CROW hebben verkend welke kennis over de baten van investeren in lopen er is en welke kennis nog ontbreekt. Tijdens de sessie presenteren we de belangrijkste bevindingen. De discussievraag over de beschikbare kennis daarbij is: in hoeverre is deze in de praktijk bruikbaar? En: hoe en door wie kan het onderzoeksprogramma opgepakt worden?
4. In welke vorm kan de kennis over de baten van investeringen in lopen het beste ontsloten worden?
5. Wilt u zich aansluiten bij de groep van koplopers die de kennis over de baten van investeren in voetgangersvoorzieningen wil vergroten?

Achtergrondinformatie

Onderwerp

Onderwerp is het rendement van (ruimtelijke) ingrepen gericht op verbetering van de positie van voetgangers en het leveren van onderbouwing voor de besluitvorming van dergelijke ingrepen. Daarbij staan de effecten van deze ingrepen centraal. Doel is deze effecten te kwantificeren en zo mogelijk uit te drukken in euro's. Met (meer/beter) inzicht in de aard, omvang en waardering van de effecten kunnen bijvoorbeeld maatschappelijk kosten-batenanalyses opgesteld worden. Ook onderzoeken naar bestedingen/ economische impact of een dashboard (overzicht van de effecten, bijvoorbeeld per casus, stad of algemeen) behoren tot de mogelijkheden.

De baten van investeren in lopen

Er zijn in beginsel een groot aantal baten te hangen aan investeringen in lopen. De volgende kunnen worden genoemd (niet uitsluitend en niet uitputtend):

- Meer lopen = betere fysieke en geestelijke gezondheid = lagere zorgkosten + hogere arbeidsparticipatie
- Voor iedereen toegankelijke looproutes = langer zelfstandig thuis wonen voor ouderen = lagere zorgkosten + lagere verhuiskosten
- Meer voetgangers op straat = meer ontmoetingen + positieve invloed op de sociale veiligheid
- Meer verplaatsingen te voet = minder congestie + minder reistijdverliesuren (voor wie toch met ander vervoermiddel gaat)
- Minder ruimtebeslag = baten in euro's afhankelijk van grondwaarde en mogelijk alternatief grondgebruik
- Minder autokilometers = minder uitlaatgassen + minder uitstoot schadelijke stoffen + minder geluidshinder + minder trillingen + minder warmteproductie + minder gebruik fossiele brandstoffen + minder materiaalgebruik

Een te bespreken vraag tijdens het NVC is welke baten voor de gemeenten er werkelijk toe doen. Wat zijn de bestuurlijk actuele thema's en welke kennis is nodig om de bestuurlijke afweging goed te kunnen onderbouwen? Hierbij komen ook vragen naar voren als wie de baathebbers zijn, welke baten dubbeltellingen zijn, welke baten verschuivingen van effecten elders zijn etc.

Genomen stappen

Als eerste stap zijn in 2016 gesprekken gevoerd met verschillende partijen (gemeenten en kennisinstellingen) voor wie walkonomics interessant kan zijn en/of die een rol kunnen spelen bij de ontwikkeling. Ook is een bijeenkomst georganiseerd waarin met een zestal gemeenten de mogelijkheden en de kansen van het aanbieden van kennis en eventueel een tool is besproken. Hieruit bleek dat betrokken gemeenten allen worstelen met investeringsafwegingen rondom voorzieningen voor voetgangers en dat praktisch toepasbare kennis over de baten in relatie tot de kosten waardevol is om de bestuurlijke besluiten over investeringen te kunnen nemen.

Als tweede stap wordt (zomer/ najaar 2017) een verkenning uitgevoerd, waarbij een enquête onder alle Nederlandse gemeenten wordt gehouden en waarin literatuuronderzoek wordt uitgevoerd. De enquête is met name gericht op het achterhalen van de behoeften van gemeenten. Het literatuuronderzoek spitst zich toe op de vraag welke kennis wel en (nog) niet beschikbaar is. Tijdens de discussiesessie presenteren en bediscussiëren we de uitkomsten van de verkenning.

Betekenis voor vakwereld

Wanneer meer en beter inzicht in de effecten van voetgangersmaatregelen kan worden geboden, helpt dit beleidsmakers bij decentrale overheden met het maken van beter onderbouwde keuzes ten aanzien van investeringen in verbetering van de positie van voetgangers. Hoewel diverse gemeenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan kennis over het inzichtelijk maken van de kosten en baten van investeren in lopen zal een eerste stap moeten zijn het beter in kaart brengen van die kennisbehoefte en de mate waarin deze vervuld kan worden.